

трѣбва да се грижимъ и за неговото сърдце. Ако ний днесъ можемъ да се радваме, че имаме хора учени, трѣбва да скърбимъ, че нѣмаме хора на изкуството и естетиката. Това сж целитѣ на съюза.

Държавата съ що може да помогне? — Съ много. Отъ нея можемъ да искаме запазване всички паметници на изкуството, всичко което се строи, въ него да има нѣщо хубаво, естетично.

Но, най-болниятъ въпросъ е тоя за материалната издрѣжка. Казва се, че благотворителностъ нѣма. Азъ не съмъ съгласенъ съ това. Статистиката говори най-добре. Годишника на нашата статистика, като говори за ч-щата казва, че само за пожертвувания сж дадени 126,369 лева, отъ които държавата е дала 2418 лева, окръжнитѣ съвети 10,000 л. общинитѣ 88,000 л. Общо, държавата за градоветѣ е дала 2,200 л., а за селата само 200 л. Казватъ обществена благотворителностъ? Ний не трѣбва да се обягаме всецѣло на държавата. Тамъ, кждето частната инициатива се е проявила, ч-щето е вървѣло добре; а тамъ, кждето е очаквало отъ държавата, то е било загубено. Ний трѣбва да искаме отъ държавата само едно — по законодателенъ редъ да предвиди една сума за ч-щата.

К. Чилингировъ: Г-да делегати! Читалищния въпросъ днесъ трѣбва да го поставимъ на становището, че ч-щето трѣбва да играе оная културно-просвѣтителна роль въ всѣко село и градъ, да прѣска свѣтлина между населението. Читалището въ село принася много по-голѣма полза, отъ колкото едно основно у-ще. При читалището възпитанието на детето, излѣзло отъ основното у-ще, се слага вече на реална почва. Ролята на едно селско ч-ще е по-друга отъ оная въ градоветѣ. Въ градоветѣ имаме култура, а въ селата нѣмаме даже начало отъ култура. Идеята за изхвърляне на старото и замѣстването му съ ново има мѣсто не за селата, а за градоветѣ. Читалищния въпросъ, г-да делегати, трѣбва да го разглеждаме тѣй, както сж го разгледали преди насъ по-стари.

Азъ имахъ разговоръ съ единъ деецъ по читалищното дѣло, който е работилъ повече отъ 30 год. въ тази областъ. Ч-щето може да изпълни своята културна просвѣтителна задача, като се съобразява съ условията на живота. Днесъ условията сж съвсемъ други, отколкото преди освобождението.

Въ цѣла България има 1500 общини и само 500—600 ч-ща. Вий мислите, че тѣ сж достатѣчни за просвѣтата на широката селска маса!

Частната инициатива, върху която се издигна ч-щето днесъ е слаба. А тя именно днесъ трѣбва да се прояви тѣй силно, както се е проявяла преди освобождението. Само благодарение на учители и др. ний можахме да издигнемъ видинското ч-ще, което, оставено на общината и окръга, бѣше замяряло. Подигна се въпроса за сказкитѣ. Нѣма по-хубаво нѣщо отъ сказкитѣ. Ний ще възпитаваме бждещитѣ граждани; по редъ политически въпроси може да се подготви гражданина за политическата борба, като съзнателенъ гражданинъ, а не подкупванъ. Ч-щето ще служи за политическото възпитание. Ето, тази ще бжде една и отъ задачитѣ на нашия съюзъ. Нашитѣ погледи трѣбва да бждатъ обрнати и къмъ селата, въ всѣко село да има ч-ще.

К. Лулчевъ: Ч-щата сж играли голѣма роль въ предъ освободителната епоха; това никой не отрича. Каза се, че преди читалищата се изпращали ученици, подѣржали сж доктори и пр., днесъ не вършатъ това. Каза се, че днесъ става диференциация въ обществото. Да, тя става, тя се извършва и именно тази диференциация накара ч-щата да измѣнятъ, да изгубятъ много отъ онова, което имаха преди освобождението. Тогава ч-щето, у-щето, общината, до известна степенъ и черквата бѣха, които изразяваха обществената мисль; всичко около тѣхъ се централизираше. Тия фактори градяха освобождението на страната. Отъ тамъ е произлѣзла и оная задача